

Радянський ШЕДДАТОР

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФСПІЛКОВИХ КОМІТЕТІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ ІМЕНІ В. СТЕФАНІКА

Газета заснована 30 вересня 1988 року.

№ 5 (17)

7 ЛЮТОГО 1989 р.

Ціна 3 коп.

Переможців визначено

На розширеному засіданні ректорату, парткому, профкому і комісії по організації соціалістичного змагання підбито підсумки трудового суперництва серед колективів факультетів, кафедр і підрозділів інституту за 1988 рік, визначено переможців. Ними стали:

СЕРЕД КОЛЕКТИВІВ ФАКУЛЬТЕТІВ:
I місце — фізико-математичний факультет (декан В. М. Кланічка, секретар партбюро Л. М. Шараневич, голови профкомів М. І. Колпач, П. І. Вислободський, секретар комсомольського бюро І. Г. Кабан).

II місце — факультет підготовки вчителів початкових класів (декан М. Г. Стельмахович, секретар партбюро Н. В. Лисенко, голови профбюро Р. В. Стефурак, Л. Е. Черній, секретар комсомольського бюро О. В. Паронька).

III місце — історичний факультет (декан І. М. Шумейко, секретар партбюро В. М. Сілецький, голови профбюро І. Т. Кочкін, В. І. Лаврук, секретар комсомольського бюро Т. Д. Парфан).

СЕРЕД КОЛЕКТИВІВ КАФЕДР СПЕЦІАЛЬНИХ НАУК:
I місце — кафедра політекономії (завідувач С. І. Колпач, партгрупорг В. А. Шіндлер, профгрупорг А. В. Рубліков).

СЕРЕД КОЛЕКТИВІВ ПРОФІЛЬНИХ КАФЕДР ГУМАНИТАРНИХ НАУК:
I місце — кафедра музики з методикою її викладання (завідувач М. Ю. Сливоцький, профгрупорг Т. М. Моцюк).

II місце — кафедра теорії, історії музики та гри на музичних інструментах (завідувач М. В. Черепанін, профгрупорг Ю. Д. Кочкін).

СЕРЕД КОЛЕКТИВІВ НАУКОВИХ КАФЕДР ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН:
I місце — кафедра біології (завідувач П. П. Киричок, партгрупорг М. А. Гулісний, профгрупорг Б. М. Будіський).

СЕРЕД КОЛЕКТИВІВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАФЕДР:
I місце — кафедра психології і психології (завідувач В. Д. Кош, партгрупорг Л. І. Машинська).

СЕРЕД КОЛЕКТИВІВ ФІЛОСОФСЬКОГО ІНСТИТУТУ:
I місце — кафедра філософії (завідувач В. К. Савченко, партгрупорг М. Ф. Аврамченко).

СЕРЕД ВІДДІЛІВ БІБЛІОТЕКИ:
I місце — відділ комплектування і обробки літератури (завідувач відділом Л. М. Стасинець).

СЕРЕД ЧИТАЛЬНИХ ЗАЛІВ:
I місце — абонемент художньої літератури (старша бібліотекар О. І. Шевчук).

СЕРЕД НАВЧАЛЬНИХ КОРПУСІВ:
I місце — навчальні корпуси № 2 і № 3 (комендант Н. А. Кириченко, профгрупорг Е. М. Каверіна).

СЕРЕД ГУРТОЖИТКІВ:
I місце — гуртожиток № 4 (комендант П. Ю. Сисак, профгрупорг Н. М. Стефанків).

Колективи-переможці нагороджені перехідними Червоними прапорами та грамотами. Почесними грамотами, цінними подарунками, грошовими преміями, які були вручені урочисто на загальних зборах викладачів інституту 31 січня минулого року.

КОМЕНТАР ГОЛОВИ ПРОФКОМУ В. ЯЦЕНЮКА

— Результати соціалістичного змагання за минулий рік визначені. Проте хочу зупинитися на питанні його організації. Вважаю, що тут намірили корисні зміни, особливо це стосується питань про діюче положення та умови підбиття підсумків. Востаннє ми розглядали результати змагання за старою системою. Профком доручив виборчій комісії до кінця лютого ц. р. розробити проект нового положення, у якому до мінімуму зменшити кількість показників, спростити підрахунок. Цей проект буде розглянутий на всіх факультетах і кафедрах інституту. Пізніше на спільному розширеному засіданні профкому і ректорату нове положення буде затверджене. Ще один момент мене не може не турбувати. Усі члени профкому, як і його голова, працюють на громадських засадах попри основну роботу. А вимоги до профспілкової діяльності дуже зросли. Можливо варто, не чекаючи виборів, подумати як ректорату і партійному комітету, так і обкому профспілки працівників освіти над тим, щоб у нашому інституті голова профкому був звільнений від інших обов'язків.

ЛЮДИ НАШОГО ІНСТИТУТУ

Цю дівчину знають майже всі на рідній вулиці Ватутина, Герасимова, Крилова, П. Морозова, Пушкіна, а на виборчій дільниці 43/43 — ті, хто проживає по вулицях Дзержинського (від № 36 до 118 — парні номери та від № 45 до 129 — непарні), 100-річчя Червоного Хреста та Шевченка (від 36 до кінця — парні номери, від № 28 до кінця — непарні).

Дільничні виборчі комісії вступають у свої права. Відбулися збори їх членів, на яких обрані голови, заступники, секретарі комісій. Цим підрозділам у нинішній виборчій кампанії надано більше самостійності: комісії самі складають списки виборців, проводять голосування, здійснюватимуть підрахунок голосів.

Для забезпечення агітаційної роботи серед населення утворені інформаційно-пропагандистська група (її очолює доцент кафедри історії КПРС В. М. Яковичин. Розпочала свою роботу лекторська група клубу виборця, яку очолює доцент кафедри філософії та наукового комунізму Я. С. Трахтенберг. На факультетах, у підрозділах вузу розпочалось формування груп, які подаватимуть дільничним комісіям відомості про виборців.

Е. КАЛАШНИКОВА. Голова дільничної виборчої комісії 43/43.

◆ СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ: РОЗВИТОК І ПРОБЛЕМИ

УЧИТИСЯ ТРЕБА ВСІМ

Глибоке соціалістичної демократії створення сприятливих умов для розвитку освіти в країні. Головна завдання — це підвищення якості підготовки спеціалістів для народного господарства, набуття досвіду роботи в умовах революційного оновлення соціалізму. Але підвищення якості знань студента неможливе без розширення студентського самоврядування. Як зацікавити молоді в поглибленні знань, оволодінні правилами наукової організації праці, навчання?

Йом на роботу, підвищення заробітної плати проводилися згідно з дипломом про вищу освіту. І студент робив усе, аби тільки його одержати, а ми, викладачі, в цьому допомагали. Нині перед нами нелегке завдання — підвищити рівень підготовки майбутніх педагогів... І тут значну роль має відіграти студентське самоврядування. На жаль, у нашому інституті його розуміють дещо спрощено: розподіл самими студентами місць в гуртожитках та стипендії, обрання студентів до рад факультетів, до ради інституту. Не суперечу, це складові самоврядування. Але ж не головні. Основні — це відповідальність студента за успішність,

навчання, громадську, культурно-масову та спортивну роботу. Тут має діяти принцип «один за всіх і всі — за одного». А хіба ж це діло, коли із трьох гуртожитків жоден не переведено на студентське самоврядування? В управлінні ними студенти беруть участь в складі студради при адміністрації. Завтрашнього класного керівника, директора школи, вихователя комендант гуртожитку водить за руку! І ще одне, на чому хотілося б зупинитися. Чому студентське самоврядування так повільно розширюється? По-перше, далеко не всі вміють і хочуть брати в ньому участь. А вже це турботи, відповідальність, неспокой. По-друге, де студент

може навчитися керувати, якщо декілька років тільки до команди «зверху»?

Мабуть, доцільно було б на першому курсі ввести спецсемінар «Студентське самоврядування», де крім лекцій, варто проводити й практичні заняття. Рада інституту повинна чіткіше розмежувати функції адміністрації, громадських організацій і студентського самоврядування. Треба знайти форми заохочення студентів, які відзначились в студентському самоврядуванні. Після закінчення інституту випускник повинен бути атестований за участь в управлінні, і йому має бути виданий відповідний документ, на який мали б звертати при розподілі на роботу.

М. КУШНІРЮК. Доцент кафедри філософії та наукового комунізму, кандидат філософських наук.

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКА РОБІТНЯ

З ПОЕТИЧНОГО ЗОШИТА

Гортаючи сторінки...

Чорнобильо, болю Важкий, незнаний... Туман смертоносний над життєм полем...

* * *

Барабанять дощі По душі, по душі... Уже від болю отого Душа затверділа.

* * *

Обпікають холодом думки. Щось не мріється мені сьогодні.

* * *

Відлуння чіхось кроків Твердих, недаремних, упевнених

* * *

Де єдиний промічок — ти. А пошки важкі, як брили... За в'язкою стіною буднів

* * *

Згадалось знов: дараби на ріці. Було це так недавно, а сьогодні —

* * *

Зміліла річка, а душа болить... Черемоше, хіба часи були Коли тобі води не вистачало!

Галина ПЕТРОСАНЯК. Студентка II курсу філологічного факультету.

НА ОДНІЙ із зустрічей у московському товаристві шанувальників української культури «Славутич» познайомився з енергійною усміхненою жінкою.

— Люцина Валер'янівна Поліщук, — назвалася вона і щось знайоме почулося в імені. Сумніви розвіяла невеличка сіра книжечка. Тримала її обережно: так жінки тримають квіти...

Дочка поета, одного з красенів українського «розстріляного відродження»... Сьогодні вони повертаються до нас, з'ясовуються подробиці трагічних доль. А що знаємо про життя їхніх родин — висланих з Києва чи Харкова, затаврованих, зацькованих?

Про це думаю у невеличкій квартирі в одному з нових районів Москви. Назва району дуже російська — Вірюльово. А на стінах кімнати фото Валер'яна Поліщука, афіші його творчих вечорів, у шафі — обкладинки книжок, нових і давніх... Столиця стала для Поліщука другою батьківщиною... Столиця колись дала їм притулок...

— Коли батька заарештували, я була ще дитиною, — згадує Люцина Валер'янівна. — Передбачаючи події, мене задалегідь відіслали до рідних матері, в Ленінград. Тут я востаннє побачила батька. Він повертався з І Всесоюзного з'їзду письменників, гостем якого був... Ми блукали ленінградськими вулицями... Батько дуже любив природу, це відчувається і в його поезіях. Мабуть, саме завдяки цій закоханості я вже через роки вирішила стати біологом.

Хоча всі ці роки над батьковою долею скупчувалися хмари, але — дивно — я запам'ятала його тільки веселим. Навіть не знаю, коли він працював, стільки уваги приділяв дітям — мені і брату Марку...

Валер'ян Поліщук повертався з Москви в чудовому настрої — про це свідчать його листи, написані в дні з'їзду. Товариська атмосфера, чудова доповідь М. І. Бухаріна, побачення з маленькою донечкою... А згодом — арешт. Люцину, яка кілька разів була за кордоном, захоплювалася Європою і не приховувала цього, можна було звинувачувати в усіх гріхах. Родину поета виселили з харківського «будинку Слова». Попередив і слідчий: краще виїхати з України. Біженцям дала притулок сестра матері, яка

працювала на той час журналістом у Москві. Пам'ятає, у Сосюри, в щойно опублікованих спогадах було дві сестри, і обох Валер'ян любив...

Почалося «нормальне життя». Олена Іллівна, дружина поета, листувалась з ним через батьків, з Ленінграда йшли у в'язницю посилки... Маленька Люцина спала на великому чемодані, в якому зберігався вивезений з Харкова батьків архів.

— Нам було суворо заборонено відкривати валізу. Ми й гадки не мали, що там. Мати взагалі не говорила з нами про батька — можливо, бажала якось врятувати нас від часу? Та одного разу хтось з дітей у дворі сказав мені: «Ти — дочка «ворога народу»! Я не зрозуміла, про що йде мова, побігла до тітоньки... Та — переконана бі-

ОШЕДЛИВА ПАМ'ЯТЬ ІСТОРІЇ

„Не розлюблю ніколи...“

льшовичка — провела «виховну роботу», більше вже мене не ображали. Але наступним роком був 1937-й, і тітку заарештували на моїх очах.

А чемодан уник арешту. Пожовклі листи, унікальні фотографії, в яких літопис української літератури. — багато що збереглося. Валер'ян Поліщук писав дружині: збережіть... А на фото він був із «націоналістом» М. Хвильовим: вже одне це свідчення було фатальне. Чи треба так ризикувати?

Марк Поліщук загинув на фронті у 1943-му. Про його батька вже шостий рік не було відомостей. Мати і сестра з евакуації потрапили до зруйнованого Сталінграда. Міста практично не було, важка робота (Люцина тоді працювала електромонтером) виснажувала. Згодом жінки повернулись у Підмосков'я. Небагато хто знав, що вони мешкають тут, адже Олена Іллівна мала подвійне прізвище Конехус — Поліщук. Але товариш батька, Остап Вишня, повертаючись з табору, якимось чином знайшов Валер'янову Йолінку... Невеличка тепла згадка про минуле. А тут і термін ув'язнення В. Поліщука за-

кінчується: його ж засудили до 8 років. Люцина звертається до приймальні Міністерства держбезпеки СРСР.

— Термін покарання закінчений, — відповіли їй з «невблаганного» виконця. Оце й усе? Все. «Нормальне життя» продовжувалось, Люцина навчалась у фізкультурному училищі. У анкетах вона, за порадою матері, пише: батько помер. Щоправда, коли вступає до комсомолу, повідомляє про батькову долю. Реакція директора училища блискуча: «Захуйте цю Поліщук, щоб я її не бачив!»

А Олена Іллівна у 1951 році втрачає зір. Роки випробувань, постійних звільнень з роботи, пекуче тавро і намагання заради дітей зберегти спокій — все це далося взнаки. Вона вийшла заміж за українського поета всу-

пишуть, відкривають меморіальні дошки, називають його ім'ям вулиці... Те, що помер 1942 року — брехня: його розстріляно 9 жовтня 1937. Я зараз читаю, як їм було у в'язницях... А жила ж у ті роки, як усі, майже без сумнівів. І ми гордали на фізкультурних парадах: «Слава великому...!» Та мені приємно, що мій син — теж Валер'ян Поліщук, відвідавши разом зі мною ровенську батьківщину батька, побачив, як шанують його дідуся, зрозумів, чому так багато важить для мене пам'ять про нього.

Люцина Валер'янівна часто приїздить на Україну, спілкується із сім'ями батькових друзів — Досвітніми, Блакитними. До Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка АН УРСР передала архів батька — отой «чемодан». Але про цю історію, історію повернення, вже багато написано.

— Люцино Валер'янівно, а який з батьківських віршів ваш улюблений? — Мабуть оцей:

Благословенний сирій ранку мій І день, і час, І ти, обнята працею, невтомна доле.

Я вас таких Не розлюблю ніколи, Поки вогонь життя У серці не погас...

Віталій ПОРТНИКОВ. Студент факультету журналістики Московського держуніверситету імені М. В. Ломоносова.

У той час, коли «стаціонарники» відпочивали на канікулах, у студентів-заочників продовжувалися заняття, і екзамені. Наш фотооб'єктив зафіксував саме заняття друку курсанти заочного навчання музично-педагогічного факультету, вчительки музики Північної середньої школи Наддніпрянського району Марії БУДЗАК у старшого викладача кафедри теорії, історії музики та гри на музичних інструментах, відмінника народної освіти УРСР Юрія Степановича ФЕЯДИ. Фото В. Боб'яка.

ДНВОСВІТН

КНИГИ НАШИХ ЗЕМЛЯКІВ

Від радості, що є зелена радість! Що є Гуцульщина! Що є Космачі * * * Приїдь в село. Тут сядь собі та й смійсь! Бо де ж іще такі побачиш гори! (Космачі)

Роздуми поета торкаються сутності людської, моральної чистоти, вірності найдорожчій землі. «Отут мого предка слід» — так нагадує автор сучасникам про ідню причетність до прадавніх традицій, історичних подвигів українського народу:

І сіється зерно, і дозріває, Під сонцем повнозерний колосок... І відчуває серце, історії невидимий зв'язок.

Митця хвилюють питання духовного оновлення суспільства, жадання створення нових взаємин між людьми, що базуватимуться на прагненні до краси. Тому він зичить «квітіння всьому світові», тобто тієї пори, що несе собою брунькування світлих ідеалів, цвітіння молодих талантів, «високий дух і поклик березілля».

Жили — були

Жили-були хлопчик і дівчинка. Євген і Тетяна. Не так важливо, коли це було, скільки їм років, як вони познайомилися і вперше глянули в очі одне одному. І вже не обов'язково знати, що на уроці біології Євген написав записку Тані і вклав у книгу... Вона розгорнула складений учетверо аркуш і прочитала:

Что в имени тебе моем! Оно умрет, как шум печальный...

З того дня Євген і Тетяна стали Онегієм і Ларіною. Навіть вчителі їх так називали. І не лише за те, що їхні імена співпадали, в їхній дружбі було щось від високої пушкінської поезії.

Взагалі про це не обов'язково було розповідати, якби я не отримав недавно від Євгена листа. У конверті, припахлому тайгою і сибірськими вітрами, лежав листок з такими рядками:

«У нас народився син Олександр. Так що на ударній будові населення збільшилося. Не дивуйся і виконай одне моє прохання. Пригадуєш, в день нашого з Танею весілля всім класом йшли в школу і в кабінеті літератури клали квіти до бюста Пушкіну. Назабаром у нас сімейний ювілей. Дуже прошу тебе, друже, віднеси до Пушкіна букет троянд».

Не mogu не виконати цього прохання.

І. СЕМКІВ. Студент V курсу філологічного факультету.

АНТОЛОГІЯ ОДНОГО ВІРША

Етюд в Купальську ніч

Потріскують дрова, летять іскрини в небо, падають зірки. І вже не розрізнити, чи папороть-трава нашіптує до тебе, чи грається луна, чи липа шелестить.

Іван АНДРУСЯК. Військовослужбовець, студент III курсу філологічного факультету.

Ти моя малесенька гуцулко... Я щасливий, що тебе знайшов. Чуєш, як у мене в грудях лунко стукає, видзвонює любов? Не зважай, що іноді похмурий, що говорю мало, що мовчу. Не співала весело бандура, Замирала часто від плачу. Я на людях може, й не ласкавий і лякаю холодом очей, Та душа у мене не лукава, Май лиш ключ від замкнених дверей. Я і сам хотів би відімкнути Заржавілий в повенях замок, Щоб на мить побачити й збagnути Джерело на радисних думок. Мама, то дигинстає хорювате, З бідами — мені не по плечу. Може, пісня мами сумовита. Може, те, про що тепер мовчу. ...Але ти, прміятна і весела, На усе, що є і що було, Наче вогник у нічній пустелі, Ллеш відряди світло і тепло.

Василь МОРОЗ. Студент V курсу філологічного факультету.

Я знову прагну зустрічі з тобою, Щоб тільки слухати сумні слова твої, Щоб знову серце озивалося любов'ю і знову плакали

у вітах слів. Щоб знов стояти вкупі біля хати, і небом милуватись в зоряній фаті, й хмільної ночі очі цілувати, і знову замовкати в забутті. Світлана ІВАХНОК. Студентка II курсу фізико-математичного факультету.

Твоя усмішка молода Крізь подих осені хлопоче. Мов дзвонкова жива вода, Якої серце спрагла хоче. Тендітно-первозданий світ Промінить трепетом любові, А на терези наших літ Падуть сніжинки пурпурові.

ГУМОР Він і Вона

Уже п'ять хвилин вони сидять один проти одного і мовчать. Ось він перинуче піднімає очі і дивиться на неї. Погляди їхні зустрічаються. Він сором'язливо відвертається, і знову незручне мовчання. Нарешті він з рпшучістю щось сказати піднімає голову, але, побачивши її усмішку, знову відводить очі.

«Що ж це ти, — думає він. — Ганчурка! Адже я повинен заговорити. Не можна більше мовчати! Зараз... зараз зберуся з думками і все скажу». Але вона почала перша: — Я бачу, ви щось хочете мені сказати, однак не наважуєтесь. А може, ви просто не знаєте, що сказати? — Не знаю, — видихнув він. — А шкода, — зітхнула професор Ніколаєва і простягнула студенту Андрійкіну його залікову. — Прийдемо наступного разу.

М. ЛОГВИНЕНКО. І тихне русий листопад, і ронить ватра світло строге. Танцює золотистий сад Над плесом вічної дороги. Микола СИМЧИЧ. Кандидат фізико-математичних наук.

Мій добрий, мій коханий, забутий оркестр саду, хати і рідні. Ми загубилися у твоїх звуках раз, два, три, раз, два, три. Ми загубили очі у жоржині

і руки нашi гіллям розрослись, і сумно нам буває без надії, що хтось в оркестрі дзвінко зазвучить. Мій добрий, мій коханий, забутий оркестр саду, хати і рідні. Ще прийде час, що і на твої пульти покладуть ноти нашої рідні. Людмила МАЛКОВИЧ. Учтель.

У тебе прозорі очі... Холодні кристали льоду. Глибокі, мов небокраї. Безмежні у часі плиму. У тебе прозорі очі. Мій погляд крізь них проходить, Нічого не зачіпає — і падає в далечині. У тебе сталеві очі. Холодні шматки металу. Пласкі, наче щит надії. І гострі, мов спис прещання. Мені не пробити сталі. Мій погляд безсило тліє — Згасає іскра кохання. У тебе дзеркальні очі...

Ігор АНДРУСЯК. Студент I курсу філологічного факультету.

Твої глаза, как лед зимой, как лед зимой. Твои глаза, как летний зной, как летний зной. Но для меня в твоих глазах загадка: Как зимний лед не тает в летний зной?

Ігор АНДРУСЯК. Студент I курсу філологічного факультету.

Не дзвонила. Подзарила — здивуався: «Як же так?! Ти ж ніколи не любила Поступатись... Дивний знак! Що ж це сталось?! Я?! Нормально. Все чудово! Не дзвони...» Так раптово, так безжално... Знову винна без вини.

На тій дорозі, де ми прощались з дитинством, На тій дорозі, де ми вже ніколи не стрінемося, Де літнім ранком і айстрами пахне печель, Розвітне обмерзалий куц калини, І в рік той, коли ти мене забудеш, Рясно зродять ягоди, моїх сліз...

Світлана БРЕСЛАВСЬКА. Працівниця інститутської бібліотеки, студентка-заочниця I курсу філологічного факультету.

Ще у середині минулого століття західноукраїнські художники звернулися у своїй творчості до Шевченківського образу. Першим серед галицьких митців зробив це Корнило Устиянович. Під час навчання у Віденській Академії Мистецтв він познайомився з польським письменником Броніславом Залеським, приятелем Т. Г. Шевченка, разом з яким той перебував на засланні в Оренбурзьких степах. Як свідчить К. Устиянович, Б. Залеський привіз малюнки Шевченка, зокрема, його автопортрет. Ознайомившись з ними, К. Устиянович створив долотна «Шевченко на засланні», «Мар'яна-черниця», «Чернець», а також портрет поета. Ці твори мають велику художню цінність, бо ж намальовані під безпосереднім враженням від малюнків самого Кобзаря.

Відомий західноукраїнський художник і громадський діяч Іван Труш, який неодноразово бував на Наддніпрянщині, написав портрет Кобзаря та картину «Могила Тараса Шевченка в Каневі», що відома у 3-х варіантах.

НАТХНЕННІ ОБРАЗОМ КОБЗАРЯ

Композиції за текстами Кобзаря створив також художник Антін Манастирський. Відомі, зокрема, його твори «У ворожках», «По діброві вітер віє», «Бабусенько, голу-бонько, скажи мені, невко...», «Катерина», «Перебендя» та інші. Юстин Пігуляк є автором портрета Кобзаря і картин на теми його творів «Думи мої...», «Хустиня», «Ой одна я, одна», «Наймичка», ескізу композиції «Шевченко та його муза» та інших.

Художник Юліан Пявкєвич, життя і творчість якого тісно пов'язані з Прикарпаттям, зокрема, з Рогатинком, є автором творів «Т. Г. Шевченко після повернення із заслання» та композиції «Т. Шевченко на тлі Дніпра». У творчому доробку художника із Гвіздця (що на Коломиїщині) Ярослава Пстрака є цілий ряд ілюстрацій за мотивами поетичних творів Кобзаря для львівських періодичних видань кінця XIX — початку XX століть. Це, зокрема, «Садок вишневий коло хати», «Гамалія» та інші.

Цікавий твір «Шев-

студента-заочника третього курсу худграфу.

ДО 175-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

створених під час Великої Вітчизняної війни і призначених для жителів тимчасово окупованої німецько-фашистськими загарбниками території України. Художник створив також ряд ілюстрацій до творів Кобзаря та до книг радянських письменників, присвячених Т. Г. Шевченкові.

До образу поета, до його безсмертних творів зверталися й інші західноукраїнські митці. На початку XX століття тісні зв'язки з Галичиною налагодив племінник Т. Г. Шевченка український художник з Києва Фотій Красицький. У 1905 році він взяв участь у першій спільній виставці галицьких і наддніпрянських художників у Львові, запропонувавши для експонування картини «Біля криниці», «Гість із Запоріжжя», краєвид «Село Кирилівка» та інші.

Влітку 1907 року Ф. Красицький відвідав гуцульське село Криворівню, де малював етюди до портрета І. Я. Франка та жанрові етюди «Гуцул на дарабі», «Гуцул на тлі Черемоша», «Дівчинка з села Криворівні» тощо. У 1914 році він створив живописний краєвид «У Західній Україні».

Писав портрети Кобзаря і відомий художник з Наддніпрянщини Вячеслав Розвадовський, життя і творчість якого на початку XX ст. були тісно пов'язані з Коломиєю (проживав там у 1908—1911 роках).

На початку XX століття шевченківська тематика широко була представлена і в західноукраїнській філокарті. Ілюстрації художника з Полтавщини Опанаса Сластіона до поеми Шевченка «Гайдамаки» були видані на листівках у Коломиї. Такі ж листівки випустила гуцульська видавнича спілка в Жаб'ї (Верховині).

У 1919 році в Коломиї видано сім серій робіт з малювських творів Т. Г. Шевченка (57 примірників). Цей внесок у філокартію не перевершений і досі. Ілюстрації до поеми Т. Г. Шевченка «Тополя» були видані в цей час у вигляді листівок у Бучачі, а на листівці, виданій в Болехові, був зображений барельєф Кобзаря роботи скульптора з Полтавщини Михайла Гаврилка, який тоді тут жив.

Галина ІЛЬБА. Студентка II курсу філологічного факультету.

В. БУРДУЛАНЮК. Асистент кафедри історії СРСР та УРСР.

ПОЕТИВНИХ «ЛУН»

дарує людям дороге тепло.

Життя — то шлях із сонцем і в грому. Як шпильця в колесі — Вертху, То умишу. Життя — то колесо, яке не єсть... Ллє вісь у колесі — То наша чєсть.

Перлинами збірки є, без сумніву, поезії «Лоліни» та пам'яті Володимира Івасюка.

І нині стоять ті дубні і та річка, як скла! А Ольгу Рошкевич

І зараз осуджують люди. Те знаю: «Зв'язного листя» в Франка не було б, Ляби не украли ту Ольжин вінок із зеленої руги. («Лоліни»)

Не можна не сказати про такий аспект збірки, як їдка сатира на негативне в житті, показ надмірного захоплення закордонними речами, невміння інколи на певному рівні оцінити своє, рідне. Глузуванням з таких «молодиків» сповнені поезії «Балада про металістів», «Виставка собак», «Робота, робота...» та ін. Автор не може спокійно спостерігати подібну поведінку ще зовсім юних

людей, його душа сповнена обурення і навіть жалю.

«Чужий бур'ян вам, дочка та сини», — Бурчать сьогодні громадяни й «громадяне»... А може нині винні не вони, А винні ми, шановні та поважні!.. («Балада про металістів»). Та згадаємо ще одну важливу деталь в творчості Степана Пушика. Автор — прекрасний майстер пейзажу. І саме в збірці «Луні», де конкретно вималюються три основні лінії — історизм і пам'яті народна, пісня про рідний край та осудження всього

злого між людьми», пейзажі Карпат, природна єдність і співзвуччя різко протиставлені тому, що маємо ми на даний час негативного у взаєминах між людьми. Тому поет прагне, і йому це вдається, показати внутрішній процес оновлення своїх персонажів шляхом спілкування з прекрасним:

Квітне літо синіми росами, Та вже чують листки зодолі, Як співають про осін над озерами Парубки ще такі меледі. А дімачне стоїть заворочена, Наче травня веселого цвіт, І заслухалось сердцем стрілецькими Як із літом прощасться світ, І, звичайно, прикрасю «Лун» стало своєрідне

ЕКОЛОГІЯ, КУЛЬТУРА І ДУХОВНІСТЬ

3 природа на...

Ще у сорочинських краях нашого століття, виробляючи ідею розвитку взаємин людини і природи, академік В. І. Вернадський писав, що в епоху НТР «наукова думка є зброєю досягнення нового», що всі свої здобутки людство має обов'язково використовувати для розумного співіснування з навколишнім середовищем. Відомий учений уже тоді усвідомлював, що непрагнуче, бездумне і байдуже ставлення до природи може призвести до катастрофи. Голос В. І. Вернадського у ті часи був непоодиноким — чимало науковців, інших фахівців уже розуміли небезпеку ігнорування екологічних проблем. Але, як ми знаємо, на той час (врешті, частогусто й нині) подібні питання вирішували не воли, а міністерські чиновники і функціонери, які діяли, як правило, у своїх вузьковідомчих інтересах.

Наслідками такого неродуманого і недбайливого відношення до природи стали забруднення Аралу, Каспью, Дніпра, останні екологічні аварії, які вже безпосередньо впливають на людське здоров'я: у Чорнобилі, Ангарську, селищі Кулава, що неподалік дренного Володимир... А якщо говорити про екологічну небезпеку ширше, то ним чи не кожне індустріальне місто представляє собою загрозу як для природи, так і для нас, її складової. Приміром, у січневому «круглому столі», з цитатою екологів, організованому Українським телебаченням, вказувалося, що по республіці кількість захворювань, які пов'язані з антропогенними забрудненнями, становить 20 процентів.

Партією й урядом країни у певний час було видано чимало директивних документів, спрямованих на охорону навколишнього середовища. Однак вони в відомих причинах (та ж заскорузлість бюрократичної машини) не знайшли широкого втілення в життя. У зв'язку з цим виступає нагальна необхідність кардинально міняти всю систему природоохоронної роботи в державі, до чого, власне, й закликає постанову ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про докорінну перебудову справи охорони природи в країні» від січня 1988 року.

за 25 листопада 1988 року, площа змитих ґрунтів на Івано-Франківщині становить понад 128 тисяч гектарів, у тому числі 94 тисячі — орних земель.

Тривожна ситуація також у справі хімізації сільського господарства області. Слабо ведеться утилізація вторинних сировинних ресурсів, які накопичуються на промислових підприємствах Буштинна, Калуща, ряді об'єктів будиндустрії. На низькому рівні знаходиться рекультивация земель на місцях пошуків розв'язку і розробки різних видів корисних копалин. Безповоротно скорочуються запаси підземних надр. Немає жодного виробництва для ліквідації токсичних відходів, жодного сміттєзвалища, яке б відповідає санітарним і технічним вимогам. Щорічно в атмосферу підприємствами краю викидається більше 500 тисяч тонн шкідливих речовин. Особливо забруднювачами середовища є Калуське машинобудівне підприємство, Буштинський завод НІЗ, Івано-Франківський завод ТОО, шкірфірма, про що зі стурбованістю говориться на вже згаданому обласному «круглому столі» з питань природоохорони.

Тисячі тонн небезпечного бруду, що виділяють ці та інші підприємства, провадяться фактично по всьому Прикарпаттю. Іх, правда, поки що стримує зелений щит — ліси, якими покрито 40 процентів території області. Але як довго вони витримують це навантаження — сказати важко. Хоча, на нашу думку, не треба чекати перших тривожних симптомів, аби братися за рятування Карпат. Пора вже визначити курс на докорінне поліпшення стану навколишнього середовища, розширювати заповідні території, якщо ми не хочемо втратити ці зелені легені України. Бо є вже перші ознаки того, що наші ліси не справляються з очисткою повітря.

Не кращі екологічні умови спостерігаються й на територіях суміжних областей Карпатського регіону. Для того, щоб успішно їх виправити, потрібно перш за все глибоко науково обґрунтувати форми співжиття з оточуючим середовищем. Тому науково-координаційною радою Івано-Франківської області при Західному центрі АН УРСР було справедливо запропоновано створити у нашому місті центр екологічних досліджень природних ресурсів Карпат. Ідея ця не терпить відкладання, бо саме такі наукові установи буде під силу підтримувати тісне творче і ділове співробітництво природничих, технічних, гуманітарних та суспільних наук і виробництв, екології та економіки.

В. СЕЛЬСЬКИЙ.
Завідувач кафедри природничих і математичних дисциплін, член обласної ради Українського товариства екологів, доцент.
(Далі буде).

...Де запах твого волосся Розквітнув, як сонній баз, Там серце моє воззросло В салюті першої небес...
Д. ПАВЛИЧКО

ЦЕ — ЦІКАВО

Ох, уже ці прикмети

Народна мудрість безмежна. Скільки приказок, приповідок склали люди, скільки прикмет виявили в природі, про які й сьогодні не забувають метеорологи, прогнозуючи погоду на завтра, післязавтра... Однак перейшло до нас з минулого і ряд помилок побутових повір'їв, зв'язаних насамперед з тим, що засновані вони на випадковому співпаданні фактів, які пояснювалися як щось невідоме, як фатум. Приміром, недаремним виглядає ще розсипана сіль — до сварки.

Звідки взялося таке твердження? Колись давним-давно сіль була на вагу золота. Добували її в основному на берегах Чорного або Білого морів, виварювали, доставляли за тисячу верст на підводах або по ріках на човнах. У часи царювання Івана Грозного за пуд солі на Русі можна було розплатитися тільки... хатою. Отож зрозуміло, що навіть за втрату маленьки цінного продукту важного карали. Нині медицина не несе ніякої шкоди за розсипану сіль, а зобов'язані зашукати її. Як і раніше можна почути: «Розсипалася сіль — буде сварка в домі».

Деякі люди надають значення «щасливим» і «нещасливим» числам. Усім відома цифра 13 виявилася серед небажаних тому, що не ділилася ні на яку іншу, окрім, як на саму себе.

Так уже традиційно склалося, що в прикмети вірять в основному жінки. Від них і тепер можна почути: «Свербить ліве око — будеш плакати, вбо праве — радітимеш». Чи таке: «Якщо шумить у лівому вусі — отримаєш погану звістку, у правому — добру». До цього часу про людину, в якій невеселий настрій, кажуть: «Мабуть, вона встала з лівої ноги». Звідки все

то передбачали біду. Існує ще багато інших повір'їв, радості. Звідки маємо склад, до нас прийшли повір'я, що посуда б'ється на шкідливі у випадку...
...Де запах твого волосся Розквітнув, як сонній баз, Там серце моє воззросло В салюті першої небес...
Д. ПАВЛИЧКО

Часом у газетах, журналах, можна побачити знімок щасливого сімейства — мати, батько, декілька малюків, до яких фоторепортери припасовують один і той же підпис: «Спасибі, лелеко!», Зрозуміле бажання авторів написати коротко й з усмішкою. Чому ж все-таки ми так говоримо? Східні слов'яни з давніх часів шанували лелеку (буська). І коли він вибирав собі гніздо на даху будинку чи біля нього, це вважалось прикметою, що передбачала збільшення сімейства, щастя. Шанували люди і ластівку, шпаків. Швидше за все св'ятам приписували їх добрі звички і корисність. Але нерідко до ласкавого слова і відносин до них примішувалися й забобонні пошути.

Таким чином, ясно, що більшість прикмет засновано на випадкових співпадіннях, неправильних поясненнях ряду явищ природи і суспільного життя. За винятком рідкісних випадків, повір'я ніколи не збуваються, і все ж вони живуть і сьогодні. Це психологічне пояснення особливості нашої психіки, нашого сприйняття навколишньої дійсності, — черпає призначення, а не розуму. Заспокоючи з дитячих років від бабачки і діда різні повір'я і прикмети минулого, не кожен ставить перед собою питання: а чи є у цьому здоровий глузд? Коли ж якийсь небудь забобон, що передбачав прикметою, й збувався, люди починали пов'язувати це з існуванням якихось сил, що керують її долею і роблять вплив на життя. От і виходить, що там, де треба пояснити свої намагання, люди емоційно розмагнітують себе, втрачають уважність, чим заздалегідь прирікають себе на невдачу. Отож не біймося прикмет. Сприймаймо їх розумом, а не емоціями.

Окрім прикмет, які ніби...

І. ДРАГОМИРІВ.

Кафедра практичного курсу російської мови разом з працівниками бібліотеки організували роботу дискусійного клубу «Аргумент», засідання якого відбуваються в останній четвер кожного місяця.
На першому засіданні, в грудні, обговорювалася повість Ю. Полякова «Робота над помилками».
У лютому пропонується обговорити роман В. Дудінцева «Бельє бжедны» і ті проблеми, які в ньому порушуються. Для цього працюючі бібліотеки підготували виставку газетних публікацій.
У планах «Аргументу» — обговорення роману Г. Гроссмана «Жизнь и судьба» та книги «Демонстратив» в поминаннях сучасників.
Запрошується бажаючі взяти участь у роботі клубу (кабінет дискусійного курсу російської мови ауд. 109).